

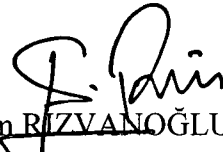

30220

Evrım RIZVANOĞLU
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 2.07.2025

Evrım RIZVANOĞLU
İstanbul Milletvekili

İngiltere Kraliyet Donanması'na ait HMS Bristol adlı savaş gemisinin, 3 Temmuz 2025 tarihinde İzmir Aliğa Gemi Söküm Tesisleri'nde sökülme üzere Türkiye'ye getirileceği bilgisi kamuoyuna yansımıştır. Bu gelişme, daha önce de defalarca gündeme gelen ve çevresel etkileri tartışma konusu olan benzer gemi söküm işlemlerini yeniden gündeme taşımıştır. Asbest, PCB, kurşun ve diğer tehlikeli maddeleri barındıran bu tür gemilerin Türkiye'de sökülmesine yönelik eleştiriler, yıllardır bilim insanları, meslek odaları ve çevre örgütleri tarafından dile getirilmekte; buna rağmen bu uygulamanın aynı yöntemlerle sürdürülmesi kamuoyunda süreklilik kazanan bir çevresel belirsizlik ve denetimsizlik algısı yaratmaktadır.

Başta İzmir Tabip Odası, Kimya Mühendisleri Odası, çevre örgütleri ve meslek birlikleri olmak üzere birçok kurum, bu gemilerin içerdiği tehlikeli maddelerin, hem doğrudan çevre sağlığı hem de işçi sağlığı açısından ciddi riskler taşıdığını vurgulamış; söküm süreçlerinin şeffaf, bilimsel denetime açık ve uluslararası standartlarla uyumlu biçimde yürütülmesi gerektiğini defalarca kamuoyuna açıklamıştır.

Ancak HMS Bristol özelinde, geminin içerdiği tehlikeli maddelere ilişkin kamuoyuna herhangi bir resmi açıklama yapılmamış; Tehlikeli Maddeler Envanteri (IHM) kamu erişimine açılmamış; sökümün gerçekleşeceği tesisin teknik yeterliliği, atık bertaraf kapasitesi ve çevresel denetim planı gibi kritik bilgiler kamuoyuyla paylaşılmamıştır. Ayrıca, bu ölçekte tehlikeli madde içeren bir geminin sökümünün münferit bir Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) sürecine tabi tutulup tutulmadığı da belirsizliğini korumaktadır.

1. Daha önce de benzer şekilde asbest ve tehlikeli madde barındıran gemilerin sökülmesine ilişkin meslek odaları, çevre örgütleri ve İzmirli vatandaşlarımız tarafından dile getirilen kaygılara rağmen, tehlikeli atık barındıran yabancı menşeli gemilerin ülkemizde sökülmesine izin verilmeye devam edilmesinin gerekçeleri nelerdir?
2. HMS Bristol gemisinin söküm izni için hangi yasal ve teknik prosedürler takip edilmiştir? Bakanlık tarafından gemideki asbest riski ve diğer tehlikeli maddeler değerlendirilmiş midir? Geminin Tehlikeli Maddeler Envanteri (IHM) belgesi, içerdiği riskli maddelerle birlikte kamuoyuyla paylaşılacak mıdır? Söküm tesisine asbest içeren boyalar veya diğer özel riskler hakkında bilgi verilmiş midir?
3. HMS Bristol'un sökülmesinde kullanılacak teknoloji ve yöntemler, uluslararası gemi söküm standartlarına (örneğin Hong Kong Konvansiyonu, Avrupa Birliği Gemi Geri Dönüşüm Tüzüğü) tam olarak uygunluk göstermekte midir?
4. Bakanlığınız tarafından, söküm işlemini gerçekleştirecek tesisin yüksek miktarda asbesti kapalı ve güvenli bir ortamda işleyebilecek teknik donanımına sahip olup olmadığı denetlenmiş midir? Bu denetimlere ilişkin tarihli ve belgeli bir rapor mevcut mudur?
5. Gemi sökümü sırasında ortaya çıkacak asbestli atıklar, ağır metaller, PCB'ler ve diğer tehlikeli atıkların yönetimi ve bertarafı nasıl planlanmıştır? Bu atıkların çevreye zarar vermeden işlenmesi için Bakanlık tarafından onaylanan ayrıntılı bir strateji veya atık yönetim planı mevcut mudur?
6. Söküm sürecinin çevresel etkilerini azaltmak için hangi teknik ve yönetsel önlemler alınmaktadır? Bu önlemler Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere, özellikle Basel Sözleşmesi ve Barselona Sözleşmesi'ne uygun mudur?
7. HMS Bristol dışında, ülkemizde sökülmesi planlanan ve asbest ile tehlikeli atık içeren başka yabancı menşeli gemiler var mıdır? Mevcutsa, bu gemilerin sayısı ve içerdiği tehlikeli maddeler miktar bazında nedir?
8. HMS Bristol savaş gemisi, içeriğinde bulunması muhtemel tehlikeli maddeler nedeniyle Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) sürecine tabi tutulmuş mudur?